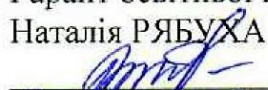

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

**ФАКУЛЬТЕТ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ МУЗИКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Гарант освітньої програми
Наталія РЯБУХА

2 вересня 2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Проректор з навчальної роботи
Інна СТАЩЕВСЬКА

2 вересня 2021 р.

**Силабус
навчальної дисципліни**

ПСИХОЛОГІЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Освітньо-наукова програма – Музичне мистецтво

Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»

Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

Харків – 2021

Силабус склав:
доктор мистецтвознавства, доцент
Щепакін Василь Михайлович

Силабус затверджено на засіданні кафедри теорії та історії музики,
протокол № 3 від «31» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри теорії та історії музики,

доктор мистецтвознавства, доцент

Ірина КОНОВАЛОВА

Силабус схвалено радою факультету музичного мистецтва
Протокол № 2 від 02 вересня 2021 р.

Голова ради факультету

Тетяна БОЛЬШАКОВА

1. Загальна інформація про курс

1	Назва дисципліни	Психологія музичного мистецтва
2	Викладач	Щепакін Василь Михайлович
3	Контактні дані викладача (роб. тел., e-mail)	(095)143-62-18 basilshchepakin@ukr.net
4	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова
5	Рік підготовки	2
6	Семестр	3
7	Лекції (год.)	20
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	10
9	Самостійна робота (год.)	60
10	Індивідуальна робота (год.)	—
11	Кількість кредитів	3
12	Загальна кількість годин	90
13	Форми, види навчальних занять та методи навчання	Форми: навчальні заняття, дальтон-план (самостійне виконання завдань), контрольні заходи; Види: лекція, семінар, консультація Методи: проблемний виклад, частково-пошуковий – пошук фактичних матеріалів, дослідницький – самостійний пошук наукових, навчальних матеріалів за тематикою навчальної дисципліни.
14	Види поточного контролю	поточне опитування
15	Вид підсумкового контролю	залік

2. Анотація дисципліни

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання.

Дисципліна є вибіркоvim компонентом освітньої програми і спрямований на формування поглибленого знання з психологічних аспектів діяльності у сферах музичної педагогіки, музичного виконавства, композиторської творчості, а також сприйняття музики як фахівцями-професіоналами, так і пересічними слухачами (глядачами).

Дисципліна призначена розширити можливості майбутніх викладачів спеціальних дисциплін в закладах вищої освіти під час проведення ними практичних і теоретичних курсів шляхом застосування новітніх навичок осмислення музичної діяльності через поєднання педагогічних і психологічних

Предметом вивчення навчальної дисципліни є психічні процеси і характерні властивості творчої особистості, пов'язані з музичним мистецтвом, музично-виконавською діяльністю та є відображенням психічних явищ у музичній мові, властивій різним напрямам і сферам музичного мистецтва, а також сприйняття музичних творів і особливості рефлексії на них.

Курс «Психологія музичного мистецтва» допомагає виховувати у студентів глибокі, дієві, усвідомлені й широкі інтереси до музично-педагогічної діяльності, які сприяють формуванню відповідних здібностей, умінь та навичок.

Матеріалом для вивчення дисципліни слугують музично-виконавська, музично-педагогічна і композиторська практики, які є специфічним видом соціального спілкування; психічні особливості суб'єктів музично-естетичної взаємодії; особистості, для яких притаманні особистісні процеси сприйняття, переживання й розуміння музики як змістовної інформації.

Навчальний матеріал складається з трьох взаємопов'язаних розділів:

1. Психологічні аспекти розвитку і формування музиканта.
2. Психологічні особливості творчої діяльності музиканта.
3. Психологія сприйняття музичних творів.

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Вивчення дисципліни передбачає актуалізацію знань із циклів бакалаврської та магістерської професійної підготовки, зокрема предметів “Психологія”, “Музична педагогіка”, “Методика викладання спецдисциплін” та ін.

Курс спрямований на формування в аспірантів навичок сприйняття та оцінювання музично-виконавської, музично-педагогічної та музично-наукової діяльності в контексті її психологічних аспектів, сприяє більш глибоке розуміння психологічної специфіки творчого та наукового процесу.

2.3. Мета вивчення дисципліни

Мета дисципліни полягає у забезпеченні глибоких знань з музичної психології, психології музичної освіти та психології музично-творчої діяльності, які б допомогли майбутнім науково-педагогічним працівникам вищої школи усвідомити специфіку своєї спеціальності та успішно самостійно вдосконалювати свою виконавську та науково-педагогічну майстерність. Необхідність вивчення цієї вибіркової дисципліни зумовлена важливою вимогою до професійної підготовки майбутніх науково-педагогічних і, водночас, творчих фахівців-музикантів, яка стосується формування знань зі специфіки психології музичного мистецтва і подальшої реалізації їхніх професійних функцій як виконавців і науково-педагогічних працівників у системі вищої музичної освіти і музично-дослідницької (наукової) і музично-освітньої діяльності.

2.4. Завдання вивчення дисципліни

Узагальнити знання аспірантів щодо особливостей їхньої подальшої практичної науково-педагогічної діяльності в контексті розуміння психологічних аспектів музичної творчості, сприйняття музики, занять музикою з учнями/студентами, керівництва творчим колективом тощо.

Визначити етапи становлення музичної психології як науки, виявити її прикладне значення в процесі розвитку музичних здібностей.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни

Курс призначений для подальшого формування таких загальних і спеціальних компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу у сфері культури і мистецтва на основі цілісної системи історичних і теоретичних знань та сформованих особистих художніх і морально-ціннісних орієнтирів.

ЗК 3. Здатність працювати в міжнародному контексті з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій для організації і забезпечення власної

інноваційної наукової та педагогічної діяльності в підготовці наукових публікацій, звітів, ділової та особистої документації.

ЗК 5. Здатність спрямовувати себе для досягнення важливих наукових цілей, що зробить внесок у розвиток знань через наукові дослідження, написання грантових пропозицій.

ЗК 6. Здатність до формування системного науково-го/мистецького світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), виявляти, ставити та вирішувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення, працювати в критичних умовах, брати на себе відповідальність, бути лідером у команді; планувати та управляти науковими проектами.

Спеціальні (фахові) компетенції:

СК 1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в галузі музикознавства та дотичних до нього міждисциплінарних напрямках, зокрема культурології, і можуть бути опубліковані в провідних наукових виданнях з музикознавства.

СК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати наукові проблеми у сфері історичного, теоретичного та виконавського музикознавства.

СК 9. Здатність аналітично мислити і практично застосовувати навички систематизації та узагальнення інформації, працювати з іншомовними науковими текстами за напрямом досліджень.

СК 10. Здатність самостійно здійснювати аналіз музичного твору та особливостей його функціонування в певному соціокультурному середовищі.

СК 11. Здатність здійснювати критичні діалоги, наукові дискусії з проблем музичного мистецтва на міжнародному рівні.

2.6. Результати навчання

Результати вивчення курсу «Психологія музичного мистецтва» деталізують такі **програмні результати навчання:**

ПРН 1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з музичної культури та мистецтва і на межі предметних галузей музикознавства та культурології, а також дослідницькі вміння та навички, достатні для проведення наукових досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

ПРН 2. Володіти спеціалізованими вміннями/навичками і методами, необхідними для розв'язання значущих проблем у сфері професійної практичної та наукової музичної діяльності, а також розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики в галузі музичного мистецтва.

ПРН 5. Уміти з'ясувати трансформації онтологічного статусу музичного твору в процесі історичного розвитку культури і мистецтва.

ПРН 7. Застосовувати загальні принципи, методи музикознавчої науки та культурологічний підхід у власних наукових розвідках та у викладацькій практиці.

ПРН 8. Критично аналізувати, оцінювати результати власних досліджень у контексті сучасних знань, синтезувати нові й комплексні ідеї в галузі музикознавства.

ПРН 11. Бути здатним до саморозвитку і самовдосконалення протягом життя, нести відповідальність за навчання інших, демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічну та професійну доброчесність, відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної наукової музикознавчої діяльності.

ПРН 14. Мати універсальні навички науковця, зокрема уміти писати грантові пропозиції, застосовувати інформаційні технології в дослідницькій діяльності, управляти науковими / мистецькими проектами.

3. Політика дисципліни

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених аспірантам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу аспіранта; у випадку не відпрацювання аспірантом передбачених навчальним планом видів занять до екзамену він не допускається; пропущені заняття мають бути відпрацьовані. Форму і час відпрацювання аспірант та викладач взаємопогоджують.

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): усі питання щодо проходження курсу та можливостей застосування набутих знань у кандидатській дисертації мають обговорюватись між аспірантами та викладачем. Необхідно бути взаємно толерантними, поважати думку колег. Плагіат в аспірантській роботі під час вивчення навчального курсу та подальшій роботі над дисертацією є неприпустимим.

Норми академічної етики: дисциплінованість, дотримання субординації; відповідальність; робота в аудиторії з виключеними мобільними телефонами.

4. Програма навчальної дисципліни

Перелік тем	Разом годин	Лекції	Семінарські заняття	Само-стійна робота
Змістовний блок 1. Психологічні аспекти розвитку і формування музиканта				
Тема 1. Основні етапи в розвитку музичної психології	9	2	1	6
Тема 2. Загальні і спеціальні здібності музиканта	9	2	1	6
Тема 3. Психолого-педагогічні прийоми, що формують музичні здібності на початковому етапі	9	2	1	6
Тема 4. Психологічна природа музичної діяльності (звуквисотне відчуття, ритмічна організація, уява, увага, музична пам'ять)	9	2	1	6
Змістовний блок 2. Психологічні особливості творчої діяльності музиканта				
Тема 5. Індивідуально-типологічні особливості особистості музиканта	9	2	1	6
Тема 6. Психологічні аспекти творчої діяльності музиканта-виконавця	9	2	1	6
Тема 7. Психологічні аспекти композиторської творчості	9	2	1	6
Змістовний блок 3. Психологія сприйняття музичних творів				
Тема 8. Сприймання в системі інтелектуальних властивостей музиканта	9	2	1	6
Тема 9. Психологічні аспекти відчуття й розуміння музики особами з різним ступенем музичної освіченості і підготовки	9	2	1	6
Тема 10. Комунікативна функція музики	9	2	1	6

Усього	90	20	10	60
---------------	-----------	-----------	-----------	-----------

5. Теми семінарських занять

Тема 1. Еволюція музично-психологічної думки.

Тема 2. Класифікація й особливості спеціальних здібностей музиканта.

Тема 3. Психолого-педагогічні особливості формування музичних здібностей на початковому етапі становлення музиканта.

Тема 4. Психологічні особливості музичної діяльності.

Тема 5. Музикант як презентант індивідуально-типологічних психологічних рис.

Тема 6. Психологія діяльності музиканта-виконавця.

Тема 7. Психологія композиторської творчості.

Тема 8. Сприймання як інтелектуальна властивість музиканта.

Тема 9. Психологічні особливості сприймання музики в соціумі.

Тема 10. Психологічні аспекти музичної комунікації в сучасному культурному суспільстві.

6. Система оцінювання

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

Розподіл балів за видами робіт:

Відвідування лекцій: від 0 до 3 балів (макс. $10 \times 3 = 30$ балів).

Робота на семінарських заняттях: від 0 до 3 балів (макс. $3 \times 10 = 30$ балів).

Самостійна робота (перевірка результатів): від 0 до 2 балів (макс. $2 \times 10 = 20$ балів).

Залік: до 20 балів

Усього: $30 + 30 + 20 + 20 = 100$ балів.

Розподіл балів за темами:

для заліку:

Розділ 1. Теми 1–5	Розділ 2. Теми 6–12	Підсумковий контроль, контрольна робота (залік)
29	51	20
5-й тиждень	15-й тиждень	Залікова сесія

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	--	---

7. Критерії підсумкового оцінювання

Формою підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання певних видів робіт на практичних та семінарських заняттях дисципліни є залік.

Залік за кредитно-трансферною системою виставляють здобувачам, які виконали всі види робіт і набрали не менше 60 % від 100 балів за результатами підсумкового контролю. Оголошення результатів модульного контролю проводять у присутності всіх здобувачів групи.

“Зараховано” – 60-100 балів – виставляється, якщо здобувач виявив повні знання основного програмного матеріалу в обсязі, що необхідний для подальшого навчання і роботи, у цілому впорався з поставленим завданням, демонстрував здатність упоратися з виконанням завдань, передбачених програмою на рівні репродуктивного відтворення.

“Не зараховано” – 0-59 балів – виставляється, якщо здобувач виявив серйозні прогалини в знаннях основного матеріалу, зробив принципові помилки.

При визначенні загальної оцінки враховуються результати поточного контролю з практичних та семінарських занять, які відбулися в період, за який проводиться підсумковий контроль, а також результати захисту індивідуальних завдань та самостійної аудиторної й позааудиторної роботи здобувачів з даної дисципліни.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основна література:

1. Драганчук В. М. Музична психологія і терапія : навч. посіб. для студ. спец. «Музичне мистецтво». Східноєвр. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2016. 230 с.
2. Науменко С. І. Психологія музичної діяльності. Чернівці: ПП Видавничий дім «Родовід», 2015. 408 с.
3. Роменець В. Психологія творчості : монографія. Київ : Либідь, 2004. 288 с.
4. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей: монография / АПН РСФСР. Москва-Ленинград: АПН, 1947. 345 с.
5. Цыпин Г. М. Музыкант и его работа. Кн. 1 проблемы психологии творчества. Москва : Сов. Композитор, 1988. 382 с., ил.
6. Цыпин Г. М. Психология музыкальной деятельности : монография. Москва : Искусство, 1994. 213 с.
7. Ярмо М. І. Епістемологія світу музики. В 2-х томах. – Том 1. Методологічні рефлексії та алгоритми постмодерної музикознавчої свідомості: архітектоніка світу музики : монографія. Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2010. 632 с.
8. Ярмо М. І. Психологія музичних здібностей : курс лекцій. Дрогобич : Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2015. 218 с.

Допоміжна література:

1. Берхин Н. Б. Общие проблемы психологии искусства : монография. Москва : Наука 1981. 342 с.
2. Музыкальная одарённость / Б. М. Теплов // Теплов Б. М. Избранные труды. В двух томах. Москва : Педагогика, 1985. Раздел I. Способности и одарённость. С. 14–71.
2. Музыкальная психология: Хрестоматия / Сост. М. С. Старчеус. Москва, 1992.
3. Назайкинский Е. В. О психологии музыкального восприятия. Москва : Музыка, 1972. 384 с.
4. Психология музыки и музыкальных способностей: Хрестоматия / Сост.-ред. А. Е. Тарас.

Москва : АСТ; Мн.: Харвест, 2005. 720 с.

5. Цукерман В. С. Музыка и слушатель: опыт социологического исследования. Москва : Музыка, 1972. 204 с.

6. Ярко М. І. Психоаналітичні виміри індивідуального композиторського стилю: методологія і питання // Матеріали до українського мистецтвознавства (пам'яті академіка О. Г. Костюка) : зб. наук. пр. / ред. кол. : Г. А. Скрипник [та ін.]. Київ : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ, 2003. Вип. 2. С. 211–217.

Інформаційні ресурси

Бібліотека Харківської державної академії культури

Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека імені К. С. Станіславського — mtlib.org.ua/

Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка —

<http://korolenko.kharkov.com/e-katalog.html>

Інтернет-ресурси:

- Мета – українська пошукова система. — <http://www.meta-ukraine.com>.
- Пошукова система Google. — <http://www.google.com>.
- Законодавство України — <https://rada.gov.ua/news/zak>
- Наукова періодика України — <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334>.
- Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
- Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти — <http://num.kharkiv.ua/share/intermusic/>
- Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського — <http://naukvisnyknmau.com.ua/>
- Українське музикознавство — <http://musicology.com.ua/>
- Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка — <https://muzuniversum.com/index.php/journal>
- Аспекти історичного музикознавства — [http:// num.kharkiv.ua/share/aspekty/](http://num.kharkiv.ua/share/aspekty/)
- Науковий вісник Одеської національної музичної академії імені А.В.Нежданової «Музичне мистецтво і культура» — <http://music-art-and-culture.com/index.php/music-art-and-culture-journal>
- Мистецтвознавчі записки — <http://journals.uran.ua/mz>
- Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство — <https://nakkkim.edu.ua/science/vidannya-akademiji>
- Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтва — <http://journals.uran.ua/visnyknakkkim>